

boste v ljubijočem potrpljenju in žrtovanju. Svoj srčni pozdrav pošiljam Vam, častiti dekani, ki ste oči škofove v obširni škofiji; Vam, častiti župniki, kurati in pomočniki v službi Gospodovi; vse skupaj in slehrnega izmed Vas častim ko izvoljeno posodo, posvečeno od Gospoda, naj bi ime njegovo nesla po dragi domovini. Zanašam se, da boste slehrn na svojem mestu in po meri sebi podeljenih nebeških darov rešiti pomagali visoko nalogo, ki nas v sedanjih časih čaka.

Če je pa velika že naloga, ki jo mašniki Gospodovi rešiti imajo, koliko večje so še le dolžnosti, ki so višjemu pastirju naložene! Pač občutim vso težo odgovornosti, ki na mojih ramenih leži in ki me resno veže pred Bogom, papežem in cesarjem, pred vsemi Božjimi in človeškimi oblastmi, pred ljubljenimi cele škofije. Bodite toraj, prečastiti bratje, deležniki odgovora, katerega bo Bog od mene tirjal. Odgovorni smo za zveličanje neumrjočih, z drago krvijo Jezusovo odkupljenih duš; te bo Gospod enkrat iz naših rok tirjal. Naj bi slehrn izmed nas razumel vso visokost in imenitnost poklica našega. Sveti apostelj jo razodeva v pomenljivih besedah: Sic nos existimet homo ut ministros Christi et dispensatores mysteriorum Dei. Služabniki Kristusovi smo tedaj in tudi nam velja vesela in častilna beseda: „Hočem, da kjer sem jest, tam naj tudi moj služabnik bo.“ Kakšen je potem naš posel, je jasno kakor dan. Večna resnica sama ga je naznanila z besedami: Pojdite in oznanujte evangeli vsem stvarem. Nesite vsem ljudem veselo oznanilo, da je Bog v Kristusu se s svetom spravil, ter da se od vshoda do zahoda uresniči pesem nebeških duhov: Čast Bogu na višavah in mir na zemlji ljudem, ki so svete volje. Mir tedaj je tista vesela novica, ki jo v službi Gospodovi razburjenemu svetu oznanovati imamo, in z mirom veselje in tolažbo. Ta vesela novica, da se je Bog v Kristusu s človeštvom sprijaznil, je tudi tista skrivnost, ki je — od vekomaj sèm v Bogu skrita — v polnosti časa hrepenečemu človeštvu razodela se, je zapopadek vseh skrivnosti, ki jih oznanovati imamo, da človeštvo zopet zveličano postane v miru z Bogom.

Ko je svet iz ust aposteljnove besede o miru začul in sprejel — kako veselo se je oddahnil, ker je oproščen bil vseh dvomov in teže pregrešnega zadolženja. Vender od kod pride, da mir v Gospodu ni še popolna last postal človeštvu? Kaj je vzrok, da Vi sami pogostoma britko pritožujete se, da se v Vaših občinah cerkvi zoprna prizadetja vzbujajo? Ali se — vkljub vsem pravičnim pritožbam — ne bomo vprašali, so li tam, kjer se toliko toži čez sovraštvo proti cerkvi, služabniki cerkve že vso svojo prijaznost, ki jim je kot poslancem Gospodovim na ponudbo, poskusili — so li razodeli vso cerkvi lastno materno ljubezen, katera ne objema le zvestih in zmožnih otrok svojih, ampak tudi revne, žalujoče in zgubljene zopet išče, jih tolaži in ozdravlja? Hranite v dnu srca besedo: Kdor zahvalo žeti hoče, mora ljubezen sejati. Od kod pride, da jih v našem času toliko svoja srca zapira vse presegajočemu spoznanju Kristusovemu? Ali se ne oznanuje Kristus s sto in sto lec? Gotovo. Pa roko na srce! Se li oznanuje tako, da bi oznanovanje prepričanje rodilo? V ta namen površno znanje ne zadostuje. Oznanovalec evangelja mora jasno in živo zavest o tem imeti, kar veruje, in mora vselej pripravljen biti na odgovor o upanji, ki v njem živi. Če ste, častiti bratje, globoko versko prepričanje v sebi utrdili, če so visoke resnice naše vere nerazrušljiva lastina Vašega duha postale in ste jih z vso ljubeznijo svojega srca objeli, potem bo Vaša beseda do src segala in trdno prepričanje in ljubezen do kršanskega življenja rodila. Do tega cilja pa pelje le neugasljiva gorečnost v študijah, ponižno preiskovanje in resno premišljevanje. Pri takem delu, častiti bratje, Vas želim viditi; tukaj se Vam ni treba bati nikakoršnega nasprotovanja, nikakoršnega sovraštva; ljudje, katerih srca tudi zoper njihovo voljo k Bogu silijo, se bodo zopet okrog Vaših prižnic zberali in besedo življenja iz Vaših ust poslušali. Veliko jih bo po Vaših resnih verskih govorih zopet vero najdlo, ker bodo prave zaumene o večnih resnicah zadobili. Drugi bodo, če tudi čisto pravoverni ne postanejo, vsaj verni kristjani postali, in zopet drugi bodo, če tudi verni kristjani ne postanejo, vsaj premišljevatelji začeli. In že s tem je veliko pridobljeno, ker se tako v nemarnost zatara, kateri taki ljudje gledé nar imenitnejših vprašanj o človeku in njegovem cilju in koncu zapadejo. Zelo je nastavljeno, in konečno se mu ne bodo mogli ustavljati. Ne more se tajiti, da se je sedanjega roda čudna bolezen polastila, nezapopadljivo divjanje zoper Boga, prostost in neumrjočnost. Pa zopet bodo ljudje Boga iskali, ker bodo najdlji, da se nasprotja v mišljenju in življenju le z Bogom odstraniti zamorejo.

V naših časih se od vseh strani sliši klic: „Vera je v nevarnosti!“ Dobro. Od kod pa prihaja nevarnost? Spominjajmo se evangeljske prilike: „Ko so delalci spali, je prišel sovražnik in je ljuliko prisejal med pšenico.“ Pred ko kamen na druge vržemo, sami sebe vprašajmo: Ni li vera okrog nas zato v nevarnost prišla, ker smo spali, ali — kar je ravno tisto — nepristojnosti počeli? Ko smo brezskrbno se v nemarnosti udali ali pa z rečmi pečali se, katere se s poslanstvom našim ne strinjajo, je veliko izobraženih cerkvi hrbet obrnilo, ker jih je bliš goljufive prostosti oslepil, ali pa so lažnjivi zaumeni o človeškem poklicu jih na krive pota

speljali. Če hočemo dolžnost svojo spolniti, moramo vedno v spominu hraniti besedo Gospodovo: „Čujte in molite!“ Brez prestanka moramo na straži stati in prodirajočemu sovražniku zastavljati pota, po katerih se na polje kršanske vere vriva in ljuliko seje.

Mnogotera so pota, po katerih se sedanji svet zoper naša nar dražja prepričanja vzdiguje. Tu je modroslovje, tam prirodoslovje, tam zopet zgodovina tisto orožje, katerega se poslužujejo, uničiti naše upanje. Taji se istinitost svetopisemskih bukev, uči se, da ni osebnega trojedinega Boga, da svet ni po Bogu stvarjen, da ni čistih duhov, da človeška duša nima proste volje, da ni osebnega življenja po smrti, da nebes in pekla ni, ne večnega plačila in večnih kazni — tajijo se tedaj v nerazumljivem zaslepljenji ravno tiste resnice, ki so nar večja žlahnost človekova, ki ga nad vse druge zemeljske stvari povzdigujejo in ga delajo krono stvarjenja.

Veliki zares — kdo bi to tajil — so napredki na polju vede, v naravi in zgodovini in človeški duh je svoje oko globoko v svoje lastno življenje vtopil, da je v korenini njegovi, to je, v misli svojega Stvarnika, opazuje. Častiti bratje, mi nimamo vzroka, teh napredkov bati se, velikoveč se jih moramo veseliti, ker bodo vsi brez izjeme pričali za Kristusa, če le mi modroslovce, prirodoslovce in zgodovinarje silimo k temu pričevanju. To pa se bo zgodilo, če bomo sami misleči in preiskavajoči na to polje se podali, vseh dotičnih napredkov se polastili in v duhu, naravi in zgodovini vidljive storili zlate črke, v katerih bodo oni, ki so svete volje, znamenje Kristusa Izveličarja spoznali.

Na tem polju, častiti duhovni bratje vsake vrste, boste dela najdlji toliko, da Vam nikoli pošlo ne bo; pri tej delavnosti svetega poklica Vas bodo ljudje z dopadanjem gledali in s spoštljivo zahvalo spremljevali. Vsaj svet vendar v dnu srca čuti potrebo vere in vernega spoznanja, čuti, kako slabo je prebivati pod varstvom ljubeče previdnosti Božje, čuti potrebo, znebiti se zbadanja vesti in teže grešnega zadolženja ter upanje svoje zastaviti unkraj groba, v večnosti. Tega upanja se bo svet zopet oklenil, če vidi, da to, kar mi spoznavamo in oznanujemo, v resnici tudi čez vse čislamo, da smo od tega do čistega prepričani in po tem iskreno hrepenimo.

Nar bogatejši sad, nar zdatnejše uspehe pa boste s takim delovanjem pri odrasloči mladeži dosegli. Zatorej se obračam s posebno gorečo prošnjo svojega skrbnega srca do Vas, častiti učeniki bogoslovskih ved, do Vas, častiti predstojniki duhovskih semenšč, do Vas, častiti katehetje na srednjih šolah. Preimenitno delo Vam je izročeno. Naj velja, karkoli hoče, potrudite se, da boste zvestobo, ki iz ljubezni izhaja in otroško spoštovanje do začetnika in dovrševalca naše vere v mlada srca zasejali, da boste vero na Maziljenca Gospodovega v njih ukoreninili, da boste spremenljivo voljo na pokorščino do Boga in cerkve privajali. Blagor Vam, če boste pri mladeničih dosegli tako zrelost, da se bodo iz srednjih šol izstopivši zavedli, kdo da so in v kaki zvezi so z Bogom in svetom. Srečne pa Vas bom tudi štel, če boste pri posameznih le to dosegli, da v poznejših letih, po nesrečni zgubi svete vere, vsaj praznoto v svojem srcu čutijo nestrpljivo in zopet po zgubljenem zakladu zveličavnega miru v Kristusu hrepeneti začnejo.

Prvo podlago k naravno-verski omiki mora ljudska šola pokladati, in moja iskrena želja je, da bi Vi, častiti sodelalci v vinogradu Gospodovem, v vsi pomenljivosti razmere spoznali, v katerih se do nje nahajate. Ni res, da bi bila ljudska šola ločena od cerkve; krščanskemu nauku je častni prostor pri šolski uredbi odločen in ravno ta poduk cerkvi sami spada vsled njenega poslanstva. Katehet, kot zastopnik cerkve, tudi duhovne vaje vodi; oba, katehet in učitelj si v krščanski zastopnosti eden drugemu pomagata pri svetem delu naravno-verske odreje. Cerkev nima samo prav, ampak tudi nar svetejša dolžnost je njena, da se pravic jej podeljenih poslužuje in tako pride do zaželenega upliva. Ona ne more drugače, da male h Kristusu, Božjemu prijatelju otrok, vodi in ljubezen do njega v njihova mlada mehka srca vsaja.

Cerkev je pa po šolski postavi naše kronovine še drugačno z ljudsko šolo tesno zvezana in združena. V deželnem šolskem svetu jo zastopata dva uda duhovskega stanu, ki ju cesar na predlog škofov imenuje; tudi v vsakem okrajnem šolskem svetu ima svojega od škofa imenovanega zastopnika; konečno pa je vsak samostojen duhovni pastir sam ob sebi že ud krajnega šolskega sveta; v mnogih, znabiti v večini šol na deželi, je on tudi krajni šolski nadzornik. Naše stanje je tedaj tako, da v administrativnem, kakor tudi v didaktično-pedagogičnem obziru pri šoli veliko premoremo. Sami torej sodite, bi li prav bilo, ko bi se mi pravic, ki nam toliko upliva zagotovljajo, posluževati ne hoteli?

Znano je, da so se nekateri avstrijski škofje do svetega Očeta obrnili z vprašanjem, kako naj ravnajo gledé na nove šolske postave, vzlasti, se li duhovnom sme dovoliti, da se vdeležujejo krajnih, okrajnih in deželnih šolskih svetov, kateri se imajo vsled nove šolske postave urediti. Na to vprašanje je v imenu svetega Očeta papežev poslanec na Dunaji dne 24. februarija 1869 št. 1940/1 metropolitu Goriškemu sledeči odlok poslal, ki naj

se tudi vsem drugim sufraganom prijavi: *Celsissime et Reverendissime Domine!* Novit *Celsitudo Vestra Reverendissima*, Sanctae Sedi Apostolicae propositam fuisse quaestioni, an viri ecclesiastici Consiliorum super scholis juxta legem hujus imperii de die 25. Maji anni 1868 p. elapsi constitutorum participes esse possint. Huic quaestioni volens beatissimus Pater conveniens dare responsum, maturo examine primo perpensis, quae Episcopi hac de re interrogati suis litteris exposuerunt, eorumque deinde attenta opinionum diversitate, censuit omnia hoc sub intuitu prudenti eorundem Praelatorum arbitrio relinquenda; quatenus ipsi judicent, an necne, viris ecclesiasticis respectivarum dioecesium sit permittendum, ut aliquo in praedictis Consiliis scholasticis munere fungantur. Instat autem Sanctitas Sua, ut praelaudati Antistites praee oculis habentes unionem, qua tantum gravissima Ecclesiae mala vitari possunt, in decisionibus hujusmodi capiendis nitantur, quantum fieri potest, concordēs procedere et influxum ipsius Ecclesiae in scholas earumque institutionem pro viribus conservare. Iz tega odloka je razvidno, da je volja svetega Očeta ta; naj škofje upliv do šol in poduka kolikor je le mogoče, varujejo. Nikakor pa bi se ne moglo reči, da duhoven varuje upliv do šole, če šoli hrbet obrača, ali pa n. pr. ponudenega okrajnega šolskega nadzorništva se brani.

Ljudska šola je bila od nekdanj dragocena lastnina cerkve. Tudi po novi postavi nam v tej zadevi široko in rodovitno polje odprto stoji; mera dobrodejnega upliva pa ne odvisi samo od Vaše duhovske časti, ampak od Vaše osebne vrednosti, to je, od Vaše dušne sposobnosti, od Vaše sprevidnosti in izobraženosti, od natančnega znanja šolskih postav in učnega reda, od mere ljubezni Vaše do mladine, od tiste ljubezni, ki jo Gospod zaznamuje, ko pravi: „Pustite malim k meni priti, ker njih je nebeško kraljestvo“.

Izobraževanje mladine je v resnici vredno, da se ga, častiti duhovni pastirji, z vso gorečnostjo svojega ljubečega srca poprimete. Globoko v srcu ohranite zlato besedo svetega Janeza Krizostoma: *Quid majus, quam animis moderari, quam adolescentulorum fingere mores?* *Omni certe pictore, omni certe statuario, ceterisque hujusmodi omnibus excellentiorem hunc duco, qui juvenum animos fingere non ignoret.* In tako je. Zares, kdor se src mladine polasti, je prihodnost njegova. Če ste seme krščanske omike globoko v srca malih vložili, če ste mu skrbno stregli potem, ko je kalilo in se kviško spenjalo k luči prave prosvete in se razvijalo do krščanske čednosti in kreposti — ste tako pot pripravili k zmagi, ki veliko stalnejše in blažje nasledke ima, kakor vsaka druga z orožjem pridobljena zmaga.

Častiti bratje! Če ste samostojni duhovni pastirji v fari, boste kot udje krajnega šolskega sveta duša njegova, ako boste le z nebeško ljubeznijo v srcu v njem delovali; kot spoštovani duhovni ne boste samo tega dosegli, da se bo šola pridno obiskovala, temuč upliv boste tudi do učnega reda zadobili in tako mnogo pripomogli k dobremu uspehu. Če ste katehetje, zamorete nar bogatejši blagoslov krog sebe razlijati. V tem poklicu je Vaša prva naloga pač ta, da oko malih k večnemu Očetu, k Stvarniku in Odrešeniku obračate in v srca ono ljubečo pokorščino zasajate, ki tudi potem še ostane, ko jo meso in kri britko občutita. Vaša skrb naj bo, s svetnim učiteljem v dobri zastopnosti ostati in z učnimi predmeti, ki njemu spadajo, se seznaniti. Večkrat bo treba nadomestovati ga; če je služba njegova izpraznjena, poduk popolnem prevzeti; v krajih pa, kjer uredjene šole ni, šolo za silo napraviti. Od nekdanj so bili duhovni pastirji prvi odgojitelji ljudstva. Upam, da bo ravno ljubezen do predrazega naroda našega Vas gnala, da tudi v prihodnje zvesti ostanete temu svojemu poklicu.

Častiti bratje! *Pro Christo legatione fungimur, Dei enim sumus adjutores* (I. Kor. 3, 9). Oznanujte toraj besedo vsem stvarcem, odraslim in malim, močnim in slabim; s previdnostjo jim predlagajte jed življenja — enim boste mleka, drugim krepkeje hrane podajali; oznanujte besedo povesod, v cerkvi, v spovednici, v šoli, pri bolnikih, v slehrih koči, kjer poželujejo po tolažbi in blagru besede Božje; oznanujte besedo kakorkoli je potreba, argue, obsecra, increpa in omni patientia et doctrina; pridigajte z lastnim življenjem. Ta beseda lastnega življenja je ostrejša, kakor na dve strani brušen meč, ki predira mezek in kosti, taka beseda ne gane le, ampak vleče. *Exemplum esto fidelium* — tako apostelj opominja svojega ljubljenelega Timoteja (I. Tim. 4, 12) in ž njim vred vse tiste, ki so cerkvi posvečeni. In omnibus teipsum praeebe exemplum bonorum operum (Tit. 2, 7). Mašniki so v cerkvi prav v to odločeni, da drugim lepe zglede dajejo, da, oni niso samo zgledi, temveč predpodoobe, po besedah, ki jih je govorila najviša, najsvetlejša predpodooba za bogaboječee človeško življenje: *Exemplum dedi vobis, ut quemadmodum ego feci, ita et vos faciatis.* Gospod sam naznanja pri preroku (Jer. 31, 14), da polnost vseh dobrot, ki se čez kako sosesko razliva, izvira iz oživljajočega studenca, kateri je zgled duhovna: *Inebriabo animam sacerdotum pinguedine, et populus meus bonis meis adimplebitur, dicit Dominus.*

Ljubljeni bratje v Kristusu! Sadite tedaj in prilijajte z besedo, katera iz ust pride in z besedo življenja. Nihče nam ne brani, vso tisto delavnost razvijati, katero je cerkev na povelje Kristusovo k večji časti Božji in k

zveličanju duš razodevati poklicana. Le sami bomo potem krivi, če se z deli ne bomo mogli ponašati. Vedimo pa, da je le Bog tisti, ki rast daje. Zato hočemo goreče k njemu moliti, naj on blagoslovi naša dela. Zjutraj in zvečer, o vsakem času dneva naj se naša molitev k njemu vzdiguje, vzlasti kader presveto Jagnje Božje na altarju pred nami leži in po svetem obhajilu večni Oče z nebeških višav doli v nas podoba svojega Sina gleda. Gospod nam bo potem blizo s svojo pomočjo.

Enak je naš poklic, enako naj tudi naše prizadevanje bo. V bratovski ljubezni zedinjeni hodimo za visokim cilom in koncem; nebo in zemlja se bosta razgledovala nad nami, če bomo v svojih družbenih dotikah zastopnost in mir, v svojih duhovnih opravilih enakomernost, v nauku pa edinost ohranili. Dvojna je oblast, cerkvena in državna, ki naše življenje ureduje; glava prve je od Kristusa postavljena skala, naslednik svetega Petra v Rimu, druge pa cesar po Božji milosti, vnuk presvitlih dedov. Na podlagi tega dvojnega reda hočemo edinost si ohraniti, ker bomo Bogu dali, kar je Božjega, in cesarju, kar je cesarjevega, ter se eden drugega skušali v dokazih spoštovanja in ljubezni do oblasti od Boga postavljenih.

Če se bomo zvesto držali teh pravil duhovskega življenja, ki sem jih v kratkem tukaj zaznamoval, bomo, ko se čas našega ločenja približa, zaupljivo z apostelnom reči zamogli: „Dobro sem se bojeval, tek dokončal, vero ohranil; zdaj pa me čaka krona pravice, obljubljena tem, ki ljubijo njegov prihod.“

H koncu, preljubi, Vam imam le še eno srčno željo izreči. Nesite, častiti bratje, ki ste priče mojega posvečevanja bili in do katerih sploh ta list dojde, nesite moj višepastirski pozdrav in blagoslov vsem, za katere ste po milosti Kristusovi pastirstvo prejeli. Povejte jim, da se svojemu Bogu po Kristusu za vse zahvaljujem, ki so k veri poklicani bili in po njej obogateli v vsem uku in vsem spoznanju. Priča mi je Bog, kateremu v svojem duhu po evangeliji njegovega Sina služim, da se brez prestanka njih spominjam, v vseh svojih molitvah, in prosim, da bi kmalo do njih priti zamogel. Hrepenim, viditi jih, da jim tudi kaj podelim od duhovnega daru v potrjenje, in sam tolažbe najdem pri njih po vzajemni veri, njihovi in moji. Vsem sem dolžnik, in kolikor je na meni, sem pripravljen vsem po vseh krajih evangelij oznanovati, ki je moč Božja v zveličanje slehrnemu, ki vanj veruje. (Rimlj. 1—1. Kor. 1.)

Ob enem potrjujem duhovsko oblast in vsa druga po postavni oblasti podeljena pooblaščenja do tistega časa, ki je slehrnemu odmenjen. Če se bo pokazalo, da bi bilo treba premeniti ali pomnožiti jih, se bo o priložnem času to zgodilo.

Njemu, ki moč ima, krepčati po mojem evangeliji in po oznanovanji Jezusa Kristusa, po razodenji skrivnosti, ki je od večnih časov sem skrita bila, njemu bodi čast in slava po Jezusu Kristusu na veke. (Rimlj. 16, 25, 27.)

Milost bodi z Vami in mir od Boga našega Očeta in Gospoda Jezusa Kristusa. (II. Kor. 1, 2.)

Iz škofiskega sedeža v Ljubljani 6. septembra 1875.

Janez Krizostom,
knezoškof.

